



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

D. Ioannis Ivsti Lanspergii Carthvsiani, Natione Bavari, Opvscvla Spiritvalia

ab ipso Autore partim Latinè, partim Germanicè euulgata

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1630

Demonstratio, quænam sit reuera Euangelica religio, & quid de
monasterijs ac eorundem incolis sentiendum sit liber vnus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45857](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45857)

D. IOANNIS IVSTI
LANSPERGII
CARTHVSIANI DEMONSTRATIO CVM-
PRIMIS DILV&DA ET ELEGANS, QVAENAM VIDE-

licet reuera Euangelica fit religio: quid item de monasterijs ac
eorundem incolis sentiendum fit,

Liber vnus.

Hic liber cum proximo sequenti dialogo, quandoquidem autor eos in idiomate ger-
manico conscripserat, quod à stylo ac phrasi Lanspergio nostro admodum fami-
liari nonnihil disidet per transfusionem in Latinum accidit.

*Ad quid sit homo conditus, & quid charitas Dei reuera Christiana, siue Euan-
gelica vita sit, quinam item hodie se Euangelicos vocent.*

Caput. I.

QVVM multa insolentia, falsa & contumeliosa verba à nonnul-
lis in statum religiosorum, nempe monasticæ professionis ho-
minum effusa sint, non indignum sum esse ratus, si te nonni-
hil candide lector informem, vt originem & primordia huius-
cemodi status intelligere possis. Quocirca (ne qua alia præfati-
one vtar) ante omnia animaduertere debet, quod hominem Deus ad imagi-
nem & similitudinem suam fecerit, vt homo ipsum (hoc est, Deum) cognos-
ceret, cognitum amaret, amato fruere, id est, vt tandem delectaretur &
quiesceret in Deo. Quod totum perfectè in futura vita peragitur: In præsen-
ti vero vita, in qua iam sumus, fit imperfectè. Siquidem hic per fidem tantum
videmus & cognitio nostra est tanquam per speculum, sicut in ænigmate, &
quod amamus, non sicut est, possidemus, quamuis eius adipiscendi spe duca-
mur. Propterea imperfecta est nostra charitas. De charitate loquor, de qua
in Euangelio docti sumus scilicet apud Matth. Marc. & Luc. Vbi Dñm Deum
nostrum diligere iubemur ex toto corde nostro, & in tota anima nostra, & in
mente nostra, &c. Propter mandatum tale omnem nostram nauare operam
cogimur, vt huiusmodi charitatem ad Deum accipiamus, quæ hic incipiat,
crescat & augeat, sed in futura solummodo vita cõsummatè omnino per-
ficiatur. Ex his cõsideres licebit, quomodo Christiana, seu verè Euangelica
vita in charitate fudata sit. Quæ charitas in duobus mandatis perficitur, quæ
sunt: Deum ex toto corde diligere, & proximum suum sicut seipsum. In his
duobus, vt ait Christus, mandatis vniuersa lex pendet, & Propheta. Quisquis il-
la duo ritè mandata obseruat, verus est Christianus & Euangelicus homo,
quia ex charitate operatio, & executio omnium præceptorum Dei sequitur.
Charitas enim non est ociosa: vbi existit, magna operatur, & vbi talis non
est operatio, argumèto est, ibi charitatem non adesse. Quapropter Christus:
Qui habet, inquit mandata mea & seruat ea, ille est, qui diligit me. Sicut contra
(velut in prima epistola Ioannes dicit) *qui dicit se nosse eum, & mandata eius
non custodit, mendax est.* Cuiusmodi sunt, qui confitentur se nosse Deum, factis autè
negant. Tales sunt hodie multi, velut qui Euangelium in lingua gerunt, de fi-
de, de charitate Dei, de spiritu, de verbo Dei multum garriunt. Cæterum
qualia

Gen. 1.
Cur homo
creatus sit.

1. Cor. 13.

Matth. 23.
Marc. 12
Luc. 10.

Euangelica
vita quod
sit funda-
mentum.
Matth. 17.
Verè Euan-
gelicus quis
sit.
Gregor.

Ioan. 14.

1 Ioan. 2.

Titum 1.

Euangelici
multi ore
non opere.

qualia in carne eorum opera, contra Deum & contra Dei verbum sint cui-
bet nimis quam etidens existit. Hos missos facimus (suum enim suo inueni-
ent tempore iudicem) dicturi de his, qui se in virtutum operibus exercent.

*De bonis operibus: quanam precipua & Deo propinquiora sint, in quibus
item religio versetur. Cap. 11.*

Opera bona
quanam
precipua
sint.
Religio
quid sit, &
quibus re-
bus consistat
& exerceat-
ur.
Deuotio
quid.
Oratio quid.
Adoratio
Dei qui fiat.

Inter omnia bona opera primum locum tenent, & precipua sunt, quae
propinquius finem, propter quae fiunt, (hoc est Deum qui verus & vlti-
mus nostrorum operum finis erit) attingunt. Opera autem, quae ad ipsu
propinquius accedunt, sunt opera religionis, quae est cultus Dei, adoratio
Dei, laetitia Dei, quae se vicinias absque omni medio in DEVM, tanquam
verum finem suum extendunt. Huiusmodi religionis aut diuini cultus opera
sunt attentio & deuotio, quae est prompta voluntas velociter se ijs rebus ad-
dicendi, quae ad Dei cultum pertinent. Item, oratio, quae est ascensus mentis
in Deum, & sic mentalis oratio vocatur, ex qua ea quae fit ore & verbis pre-
catio nec non cantus & laus Dei proficiscitur. Ad quas vt bene fiant, opus est
meditatione & cõtemplatione Dei & puritate cordis. Hæc & his similia nas-
cuntur & promouentur ex interiori homine. Porro in exteriori homine erga
Deum sese religio exhibet in adoratione, quae fit per genium flexionem, per
sui in faciem prouolutionem, per incuruationem corporis & his similia,
quibus interior homo extimulatur, excitatur, aptior redditur, exercetur,
& ad opus suum mouetur. Verum etiam est, vt si exteriora opera fieri debe-
ant, interiora prius adesse oportere, ex quibus exteriora scaturiant. Vt si Deu
exterius adorare velis, prius opus est interius ipsum in te, quem adorare vo-
les, cognoscas, vt seias illum esse Deum, vnde oritur natura, gratia, gloria,
& à quo est omne bonum. Ita fit vt ex interioribus spiritus, opera exteriora
promanent: & contra per exteriora interiora prouocentur & exerceantur.

Adoratio
quid sit gratia
Deo quid
sequatur.

Adoratio Dei est diuina laetitia, quae præterquã Deo, nulli alij exhibetur
& ideo cognitionem huiusmodi requirit. Et vt accepta sit etiam Deo & me-
ritoria, perfectum omnino sui ipsius excharitate in diuinum beneplacitum
submisionem adesse oportet. Religio cultusque Dei etiam in oblatione ver-
satur omnium eorum, quae DEO offeruntur. Ad religionem inter cetera
hæc etiam opera spectant, vt sunt castigatio carnis suae, temporalium bono-
rum relictio, vitiorum extirpatio, propriae voluntatis resignatio & renun-
ciatio, propriorum affectionum perdomatio, sacrificium alcaris p̄. r. missã,
& (quae potissimum eo pertinet) arcta perennisque cum Deo sui ipsius per-
vorum confederatio. Hæc omnia vt dictum est, ad Christianam & Euange-
gelicam vitam pertinent.

*Quod omnes boni Christiani religiosi possint appellari, & potissimum hi qui
statum aliquem suscipiunt ad hoc ordinatum penitus, vt in eo
spiritualibus exercentijs acare quisque debeat.*

Caput III.

Religiosus
vt sit & dicitur
possit quilibet
Christi-
anus.

Ex his omnibus, vt supra memoratum est, efficitur, quod quiuis homo,
qui sic vero & vnico Deo tali religione & laetitia seruit, vt iam dictum
est, religiosus vel spiritualis homo fit vocarique possit. Atque eiusmodi Chri-
di Chri-

Christiani omnes esse deberent, sed ceteri homines, utpote Iudæi, Turcæ, Sarraceni, hæretici, si suo porro more vnicum Deum colunt, nomine tamē Deum colentis religionis sunt indigni, ob multos errores, perfidiam & falsitatem, qua sunt decepti. Verū enimvero cū omnes verē boni Christiani religiosi Deique cultores possint nuncupari, propterea quod verum, vnicum Deum religiosē colant, multo inter illos æquius, magis propriē & præcipuē, hi sic, id est, religiosi, vocantur, qui omnem suā vitam addicunt & emancipant religioni, ea re, quod se totos ad Deum conferunt, se subtrahunt ab omnibus negocijs & commercijs mundi, & ab occasione huiusmodi mundanarum rerum, quantum corporalis & temporalis necessitas permittit. Tales religiosi communiter hodie Monachi, Moniales vel Cænobitæ aut monastici homines nuncupantur, quamvis extra cænobia quoque multos religiosos vita est inuenire, tamen nomenclatura illa statum illum sequitur, qui sic est ordinatus. Quo quisquis uti iuxta quod est institutum volet facillē ex carne in spiritum peruenire poterit ad perfectionem charitatis verarumque virtutum.

Vti semper in mundo status aliqui extiterint, in quibus specialius, rigidius & perfectius ex bona voluntate Deo seruire licuit, supra quam ex mandatorum Dei aliquis teneretur.

Cap. IV.

STatus huiusmodi religiosorum & DEI cultorum (qui se à plebe & à bonis etiam hominibus segregauerunt, & in rigidiorē diuini cultus obseruantiam transtulerunt) semper in mundo fuit. Nam ut eximie docti scribunt & sentiunt, ante legem in veteri Testamento huiusmodi religiosi cœperunt, qui sese (quantum illis congruebat, cū adhuc mandatum esset de propagatione mundi) castē continenterque gesserunt, serō matrimonium inierunt ad proles generandas. Per quæ ostenderunt, quam libenter (si diuina voluntas tulisset) se semper à voluptatibus carnis abstinuissent in inuolata castitate, seseque exercuissent in speciali inchoatione noui cuiusdam diligentiorisque cultus Dei, præ ceteris DEVM colētibz mortalibus. Quod ipsum liquido nobis Genesios liber breuibus verbis commonstrat, dum de Enos, qui fuit filius Seth, scriptum reperitur, quod cœperit inuocare nomen Domini. Quod intelligitur de notabili aliquo & speciali modo, seu cultu erga Deū, ante alios homines, qui eodem tempore villiori, humiliori & communiori modo Deum colebant ac venerabantur: Quidquidem in eodem Genesios libro de Abele legitur, quod Deum honorauerit eique obtulerit de primogenitis gregis sui. Similiter & multo magis Rechabitz sese in speciale quendam & sedulum religiosæ vitæ ordinem dederunt, ut habetur in primo Paralipomenon libro & apud Hieremiam prophetam præ alijs hominibus in corporis deliciarum abdicatione in potus vini abstinentia, & his similibus, in obedientia sub Iabe legis ductore, in laude & concentu, alioque diuino cultu in doctrina & meditatione legis. Quæ, multaque alia ex singulari deuotione obseruabant præter communem legis obligationem, quam vna cū alijs hominibus æquē benè & insuper sponte sua singularem quandā religionem

Religiosi vt specialius vocantur monasticæ vitæ profectores.

Religiosos ac singulatores Dei cultores semper fuisse.

Gen 4. Enos cepisse inuocare nomen Domini vt intelligendū. Gen 4. Rechabitarum singulare institutum. Hier 35.

Ibidem.

onem præ alijs custodiebant, ad quam etiam (si voluissent) à Deo non obligati fuissent, ob quam specialem ipsorum deuotionem summopere à Deo laudantur.

Quod olim monastica vita, qualis in veteri Testamento fuerit, & nomenclatura tamen cœnobiatorum monachorumq; non extiterit, quia ille status ipso nomine antiquior existit.

Cap. V.

Monastica vita ipsa nomine vetustior.

PRÆter hos alij quoque conuentus congregationesq; religiosorum in veteri Testamento fuerunt in cœnobiatorum in modum, & in formam monachorum (quantumuis ipsum nomen nondum in vfu fuerit) coniunctorum, quemadmodum conuērio itacusq; Prophetarum fuit, quem Samuel seuit & instituit. Qui non idēd Prophetæ, quod futura omnes vaticinarētur, sunt appellati: quamuis nonnulli tales inter nos prophetæ fuerint, sed propterea, quod assidue Deum laudaret, ipsius laudes cantarent, in prophetarum oraculis, in Psalmis, in hymnis & in cymbalis, ad quod eorum vita statusq; destinatus erat. Hi Samuelis tempestate, & postea varijs in locis habitauerunt. Aliqui conuentum siue contubernium suum in Galgala, quidam in Naioth, in Ramatha, nonnulli alibi in locis ad religionem accommodis circum & iuxta terram sanctam, habuerunt, sicut reperire in primo libro

Prophetæ cur dicti sint Samuelis sectatores & quidam alij.

1. Reg. 9. Monachorum vocabulum cur ipsa vita posterius.

Act. 5. 6. 7. 8. Acto. II.

Vocabula rebus permanentibus subinde mutari. Cœnobia ac xenodochia etiam ante quā sic vocarentur, extitisse.

Regum poterit Non est autē, quod admirere, cur huiusmodi homines tempore illo non monachi dicti neque habitationes eorum monasteria fuerint vocatæ: quoniam omnibus in rebus vocabula posteriora sunt significatis: & frequenter etiam vocabula variantur, cum tamen significatum idē perpetuo permaneat: quemadmodum initio fidei, Christiani, non Christiani, sed discipuli dicti fuerunt. Nam Antiochiæ primum Christiani cognominari sunt, vt habetur in libro Actuum Apostolorum: qui prius ibi vel alibi discipuli appellati fuerunt, priusquam Christiani ita nomen inoleferet. Diu porrò Hierosolymis & vbique Christiani extiterunt, qui tamen illud uominis necdum habebant. Ita fit in omnibus, vt res eadēd aliter atque aliter, vicissitudine temporis, aut alioqui leni ex causa, quæ iam ei accidit vel variatur in ipsa, dicatur, cum interim ipsum significatum, licet multis appellatum nominibus, vni idēdque perseueret. Itaque diu cœnobia xenodochiaq; sub alio nomine fuerunt, priusquam xenodochij cœnobijsq; vocabulum introductum esset. Quid igitur obstat, si aliquando vocabulum non extet, dummodo hoc ipsum, cui vocabulum competit, existat? Ita nihil refert, si ipsi religiosi in veteri Testamento, & quandoque etiam in nouo, non religiosi, aut monachi, sed alio nomine pro temporis cōditione fuerint nūcupati.

Quod religiosorum status non semper consimilis fuerit, quomodo neque nunc quoque ordines omnes per omnia concordant.

Cap. VI.

NEquē interest quidquam, quod illo tempore siue postea religiosi (velut adhuc dicant) non omnino pares fuerint religiosi siue monastice vitæ hominibus, qui hoc seculo in monasterijs degunt. Summa enim habet

DE RELIGIONE ET MONASTERIIS.

habet quodlibet tempus modum, ratione & finem, quo apte Deo seruire liceat. Ad eod vt quisq; qui se à plebe plebisq; vulgari vita seiungere, & non nihil amplius sponte Deo in ipsius seruitio ex charitate maiori, quam sibi præceptum esset, aut necessario obligatus foret, offerre voluisset, suo æuo locum repererit, qui ad hoc ipsi pro ratione temporis accommodus destinatusq; fuerit, vt in eo strictius, sincerior, feruentius, constantius & perfectius Deo ministrare potuerit. Videmus namque, quod eodem etiam, sicut hodie, tẽ-

Monastici
ordines &
personæ vt
non in om-
nibus con-
ueniant,

*Quod status monasticus vetustus sit, & semper incrementum à Samuelis, Elia
& Prophetarum tempore, acceperit.*

Capit VII.

SAt iam de monastico religiosoq; instituto dictum scriptumq; foret si sãctis patribus & doctoribus Hieronymo, Ambrosio, Augustino, Basilio, Ioanni Chrysostomo, & ante hos Dionysio, fidem quis adhibere vellet, Qui omnes sanè multum studuerunt monasteriorum religiosorumq; æmulis ostendere, quod huiusmodi institutum vetus sit, & non nuper inuentum, quod semper in maiori ad Deum deuotione, & malæ libertatis carnis repudiatione augmentum sumpserit. Quod pulchrè Sanctus Bernard, in quadam benè longa epistola, imo libello ad Carthusianos scripto ostendit. Vbi commendat eos quod vita solitaria quæ interierat, & non nisi ex libris erat cognita, per ipsos recuperata & instaurata esset. Et inter alia multa verba consolatur eos contra detractores ipsorum solitariæ & anachoreticæ vitæ, cum inquit, quod non obijci illis posset, quod nouum institutum confluxissent, cum, quæ in illis putaretur esse noua, res esset antiqua, quæ prope modum perierat: quod antiquam illam (quæ defecerat, & in obliuionem venerat) eremiticam vitam resuscitassent, & in medium protulissent, cuius ante institutores & inchoatores, non solum D. Anthonium, Arsenium, Hilarionem, Macharium, aut Paulum & his similes, verùm etiam eos, qui Apostolorum & sancti Marci tempore in Alexandria in desertum se cõtulerunt, habuissent: item sanctum Ioannem Baptistam, & ante eos etiam qui tempore Elie & Elisei prophetarum solitariam religiosamq; vitã, ad tempus vsq; Christi, duxerunt: Qui omnes ipsis alijsq; quib; exemplar, propago, ducatus, causa, institutio principumq; fuissent vnde talis multiq; alij eremitici monasticiq; modi ordines prognati derivatiq; essent. Nam, vt commemorare cœperam, fuerunt tempestate Samuelis cœtus religiosorum virorum obsequio & laudi Dei consecratorum. Qui ad tempus vsque Elie (cui magnus inerat zelus eundem statum conseruandi & multiplicandi) durauerunt. Qua-

Vide D. Bernardum in epistola ad fratres de monte Dei de vita solitaria.

Inchoatores vitæ monasticæ qui fuerunt.

Samuelis tempore cœnobita fuisse.

4. Reg. 2.

Filij Prop-
phetarum
cur sic dicti.

4. Reg. 6.

Monachi
veteris te-
stamenti qui
nam fuerint
Hieron.

Idem.

Principes
instituti
monastici
quinam
fuerint.
Hicre 33

propter cum ab ijs abripiendus & in paradifum vehendus effet, Elifzum ip-
fis præceptorem fpiritualemq; magiftrū præfecit, fub quo ita, ficut fub alijs
fuis prædecefforibus prophetis, viuebant, velut nunc monachi fub vno Ab-
bate vel priore in obedientia pro fpiritali moderamine degunt. Qua de caufa
prophetarum filij, non quali ab ijs omnes geniti, fed tãquam eorum difci-
puli in ministerio, laude & cultu Dei, dicti erant. Hii montem Carmelum
incolebant, quorum demum numerus in tantum excreuit, vt ad Elifzum
tanquam fuperiorem fuum venirent, & fi de anguftia loci, in quo morabã-
tur, conquererentur, defiderarentq; vt fibi alio in loco domiciliũ exedifica-
re liceret, ficut in quarto libro Regum offedere poteris. Ita contingebat, vt
plurimi in monte Carmelo manerent, multi apud Iordanem, nonnulli in
monte Ephraim, quidam Hierofolymis, alij in fuburbijs morarentur, vbi
fuis ceremonias legemq; obferuabant. Multi etiam in Galgala, nonnulli in
Bethel, in Sarepta quoque, in Samaria, in Hiericho, & vbi fe fuffentare po-
terant, habitabant. Siquidem perfecutiones patiebantur à regibus, præfer-
tim ijs, qui ad idololatriam defcuerant, qui ipfos vt fingulares cultores, mi-
niftrōs, laudatoresq; Dei, ipfiusq; laudis buccinatores odio profequeban-
tur: fiquidem facile dignofci poterant ob fpeciale amiētus habitum, quo
aliter ab alijs hominibus (ficut nunc monachi) veftiti erant. Hos omnes ve-
teris testamenti monachos fanctus Hieronymus nominat in epiftola de mo-
nachorum origine ad ruficum fcripta, fic inquit: Filij prophetarum (quos
monachos in veteri testamento legimus) edificabant fibi cafulas prope flu-
uenta Iordanis, & turbis vrbeum derelictis polenta & herbis agreftibus vi-
ctitabant. Et in alia epiftola ad Paulinum exarata, ait: Habet vnumquodq;
propositum principes fuos, quos imitetur. Et cum multis verbis (hic pro-
pter breuitatem omiffis) recēfeat, quam multa propofita & feētã fuos præ-
fides, quos imitentur, habeant, tandem concludens, dicit: Nos autem (de
monachis loquitur) habeamus propofiti noftri principes Paulos & Antoni-
os, Iulianos, Hilarionem, Macharios, Et vt ad fcripturarum autoritatem re-
deam, nofter princeps Elias, nofter Elifzus, noftri duces, filij prophetarum,
qui habitabant in agris & folitudinibus, & faciebant fibi tabernacula prope
fluenta Iordanis. De his funt & illi filij Rechab qui vinum & ficeram non bi-
bebant, qui morabantur in tentorijs, qui Dei per Hieremiam voce laudan-
tur, & promittitur eis, quod non deficiat de ftirpe eorum vir ftans coram
Domino.

*Quod prima vita Apoftolorum & Sanctorum in Hierufalem in principio fidei
fuerit, qualis nunc est vita monastica.*

Caput VIII.

Christiano-
rum primã
viuendi ra-
tionẽ nihil
à monastica
differe pãfc.
Act. 4

VT autem eorum, qui fe talium religioforum hoftes palam profitentur,
os melius obftnuatur ad nouum testamentum venimus, & veriffimẽ
affirmamus primum modum formamq; vitæ Christianæ, quæ à fan-
cto Petre vna cum reliquis Apoftolis & difcipulis, qui poft afcensionem
Christi venerant, ducta fuit (vt in Actibus Apoftolorum fcriptum habetur)
nonnaliam ea quæ cepta eft, intentione & forma, quam nunc est monasticẽ,
fuiſſe.

fuisse. Nam dilucidè ibi scribitur, quod Apostoli vna cum Maria matre Domini post Christi ascensionem in eodem loco vnanimè in oratione perseverabant, ad diem vsq; Pêchecostes, Spiritum sanctum expectantes. Quando etiam ex cōcione S. Petri, eiusq; prodigijs magnus increuit populi numerus. Quotquot enim, (vt scribit Lucas) eorum possessores agrorum aut domorum erant, vendentes afferbant prætia eorum que vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum. Nec quisquam eorum que possidebat aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Dividebatur autem singulis, prout cuique opus erat. Ecquid vides Euangelicam vitam primorum Christianorum simulq; Apostolorum formam initiumq; monasticæ vitæ fuisse? Et iam monasticè nihil aliud est, quam primorum Christianorum imitatio. Vbi quæso hodie sic viui (quemadmodum Apostoli primiq; Christiani vixerunt) quam in bene constitutis cœnobijs, reperias? Propterea qui huiusmodi diruere & demoliri cœnobia laborat: quid aliud quam primorum perfectorum Christianorum interitum vitæ quæ nunquam ad hodiernum vsq; diem intercidit, desiderat? Vbi verò talis vita Apostolica (qua sub obedientia ex rebus communibus & non propria possessione viuitur) non inuenitur, monasteria monachorum nomine prorsus sunt indigna. Non deuastari tamen debent, sed à potestate habentibus curandum, vt eiusmodi vitam monasticam agant, qualem Apostoli tradiderunt, & ipsimet voto suo sunt professi, vt postea melius ostendā. Nunc autem perpendere & meminisse debes Apostolorum & primorū Christiani quibus non est salus, verum etiam consilia Christi ex Euangelio ad consequendam perfectionem charitatis, & suorum obseruationem mandatorum doctā, adsumperint. Ad quæ tanquam ex mandato neminem Christus obligauit, sed consuluit ea sponte suscepturis, quando dicebat: *Si vis perfectus esse, vade vende que habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo, & veni, sequere me.* Hac deuotio feruorq; fuit in primis Christi fidelibus, qui vna cum Apostolis iam consummatum propositum aggrediebantur. Quod quum aggressi fuissent, & nonnulli voluntariam quoque paupertatem Deo vouissent (quales fuerunt centum & viginti illi, qui simul in cœnaculo cohabitabant) etiam præstare ipse Deus promissā voluit. Quod de Anania & eius vxore Sapphira liquido constat. Qui precium venditi agri sui non totum sancto Petro obtulerant, sed clam partem quandam pro sese retinuerant. Quam ob causam Deo repentina morte vterque multati sunt. Quū itaque pœnas dederint, quod non omnem pecuniam in commune, sicut videri volebāt, quū tamen pro se aliquid retinissent & occultauissent, contulissent sancto Petro iniustum eorum videretur esse supplicium, vt sanctus Hieronymus sentit, si non sese voto ad vitroneam paupertatem obstinissent, ad quam nullo præcepto Dei, sed proprio voto vel promisso, cogebantur.

Act. 2.

Act. 4.

Monasticæ
quid.Cœnobia
quod reformanda non
extirpanda
sunt.Primos
Christianos
non præcepta duntaxat & consilia Christi
exequenda
suscepisse.
Matt. 19.Voluntariā
paupertatē
quinam voluerunt.
Act. 5.

Hieron.

Quod quando vita communis iuxta institutionem Apostolorum propemodum
interierat, quasi postlimino sub sancto Marco in Alexandria
& in multis alijs locis restituta sit.

Caput IX.

Voluntate
paupertatis
initium apud
Christianos.
1. Cor. 16.
2. Cor. 8. 9.
Galat. 2.
Act. 24.

Matt. 16.

Feruoꝝ pri-
morum cre-
dentium er-
ga perfecti-
onis studiū
vade tepue-
sit.

Apostolicā
vitam quā
retinuerunt.

Religiosi
cur ita pri-
mum appel-
lati sint
Monachi
nomen vn-
de profectu
Philo.

Huius initium vitæ in Iudæa multis annis Hierosolymis sub Christia-
nis ibi collectis duravit. Quibus etiam sanctus Paulus in Gentilium
ciuitatibus ab ijs, qui tunc ad fidem venerant, elemosynas emendi-
cabat, sicut habetur in vtraq; ad Corinthios epistola: item ad Galatas, & in
libro Actuum Apostolorum, & Hierusalem adferebat. Cæterum propter
persecutionem, quæ eis obuenit, & excidium ciuitati Hierusalem sub Tito
& Vespasiano impendens, Christiani discesserunt. Sic congregatio illa dis-
sipata fuit, & talis vitæ forma modusq; interiuit. Adhæc fuit alia causa quod
multi ex Ethnicis à Paulo & Barnaba ad fidem conuersi erant, quibus facili-
or via (quia perfectionis iter non omnibus grauius erat, quod non esset ad talē
vitam, per temporalium honorum renunciationem & relictionem quisq;
idoneus) permittebatur, vt tanto plures salui fierent, & à quibuslibet leue
iugum Christi citra molestiam susciperetur, si ad perfectionem non compul-
lerentur, scilicet propria bona relinquere, &c. quod Christus volentibus
consuluit, & non præcepit. Sed concessum illis fuit in suis adibus manere,
propria bona possidere, apud vxorem & liberos demorari, & honesta mer-
curia victum quærere. Huius veniæ causa, cum indies ex Ethnicis creden-
tium numerus aueretur, etiam eorum, qui ex Iudæis primum crediderunt,
propositi primus ad perfectionem feruoꝝ flaccescere & deperire cœpit. Qui
cum etiam eandem indulgentiam, quæ ex Ethnicismo credentibus permissa
fuerat, sibi concedi vellent, primum illud institutum ac propositum elan-
guit ac decreuit, bonaq; sua sibi seruauerunt. Quidam autem, qui primi sui
propositi feruoꝝ istiq; probè memores erant, primo instituto inhærere male-
bant.

Ad quod cum non omnes reuocare possent, sese ab alijs, qui non erant e-
iusdem propositi, & ab oppidis aliorumq; hominum domicilijs separaue-
runt, & tunc vitam ab Apostolis pro omnibus in commune cœptam & mo-
do non intermortuam, pro se instaurauerunt & defenderunt. Qua de causa
(vt dixi) sese iunxerunt segregaueruntq; à vulgo, quod feruorem non secta-
ri, sed in via abiectionis faciliorem permanere volebant. Hi in solitudines vel
in singulares alias habitationes secesserunt, & certum habitum ob discrimen
ab alijs non eiusdem vitæ mortalibus gestauerunt. Hanc equidem ob rem,
quod ita patrem matremq; omnem cognationem & affinitatem, carnalia o-
pera conjugij, temporalia bona commerciisq; mundi relinquebant desere-
bantq; & solitariè in desertis & solitudinibus in abstinentia victus & po-
tus, & alijs castigationibus corporis in gratatione & laude Dei viuabant, reli-
giōis præter ceteros homines appellabantur, & nouo vocabulo ex Græcis
ducto monachi, quod Latine solitarios sonat, dicebantur. Quod nomen tunc
inolitum hucusque permansit. De his Philo eloquentissimus atque doctis-
simus Iudæus, qui eodem tempore vixit, & sanctum Petrum viuum vidit, &
postea

& postea Christianus factus est, multa scripsit, & plurimum eos probauit & laudauit, quod in Alexandria sub S. Marco præclaræ religionis vitam in magna castitate & laudatione Dei mane ante lucem cantando peragerent: velut adhuc benè constitutorum cœnobiorum status in vsu habet, noctibus ad mane vsque nocturnâ Dei laudes canere. En quod S. Marcus, de quo scribit Philo, suo tempore in Alexandria, vbi Episcopus erat, innouauit redintegraitq; eandem vitam, quam Apostoli Hierosolymis post ascensionem Christi exorti erant, quæ etiam propter illam, quam dictum est supra causam, formè interierat. Ita factum est, vt etiam illi, qui ex Ethnicismo ad fidem venerant (velut in Aegypto, in Thebaide, in Syria, in Palestina & circiter innumerabili populi multitudine religionem talem susceperint, qui se à ciuitatibus & cohabitationibus aliorum hominum (qui eius voluntatis non erant) sequestrauerunt, & eremiticam siue monasticam vitam duxerunt masculi & feminei sexus homines, alijs tamen ab alijs in diuersa disiunctis monasteria. Inter illos multi magna sanctimoniam inclyti fuerunt, toti ferè mundo celebres, videlicet, diuus Antonius, Paulus, Hilarion, Macharius, & ceteri. Per quos hoc vitæ genus ingens augmentum propter sanctum eorum exemplum, doctrinas & miracula, accepit. E quibus plerique vitæ monasticæ conscriptas regulas contubernibus, futurisq; nouis fratribus suis, dederunt, vt tanto citius addiscere & obseruare istas consuetudines ritusq; religionis possent, & vt talis vsus & ritus, quem Apostolicæ vitæ formæ adiecerant, consimiliter ab omnibus conseruaretur. Ex his fuit vnus Pachomius cui Angelus Dei regulam quæ etiamnum dicitur pro monachis, qui ei subditi erant in vno cœnobio vltra mille, dedit. Item Deodatus & Basilius cuius regula vltra mare in media Syria, vbi adhuc monachi nonnulli reperiuntur, etiamnum obseruatur.

Marcus A-
lexandriæ
vitam Apo-
stolicam in-
staurauit.

Monastica
& Apostoli-
ca vita per
quos pluri-
mum propa-
gata.

D. Pachomio regula
cœlitus tra-
missa
D. Basilij
regula.

Quod sanctus Augustinus vitam Apostolorum primorum, Christianorum in Africa inter suos Canonicos instaurauerit.

Capitulum X.

Successit his insignis doctor Augustinus, qui eandem formam vitæ Apostolorum, primorumq; credentium in Hierusalem, introducere & inchoare in Africa studuit, & cum ad illam non quosuis idoneos esse sciret, regulam secundum formam primorum credentium in Hierusalem, composuit, iuxta quam clerici & canonici sui sub ipso in cœnobio quodam simul victitabant. Hanc communem siue cœnobiticam vitam æmulata etiã vetusta collegia, quæ cathedrales Ecclesiæ, Monasteria, Canonici vel etiã cœnobita nominantur, fuerunt: quanquam, qui in huiusmodi collegijs siue monasterijs habitant Canonici, & non monachi iam appellantur. Sicut antiquorum monasteriorum structura, quæ tam sunt vetustæ, vt à sancta Helena partim ædificata sint, fabricatione & constitutione sua, simulq; præcis statutis indicium certum præbent, monasticæ vitæ studiosos illic communiter victitasse. Constat id ipsum etiam liquido ex veterum quorundam vitis Episcoporum, qui ante mille & eo amplius fuere annos. De sancti Augustini

August in
Africa Apo-
stolicam seu
cœnobiti-
cam vitam
instituit.

Monachorū
vitam ven-
usta Canoni-
corum col-
legia tenu-
it.

Canonici
seculares à
primo suo
instituto de-
seruerunt.

August. vt
monasticam
vitam con-
tra obiecta-
tores defendit.

fini vero propagine ista forma adhuc apud eos, qui Regulares Canonici vocitantur, manet, qui etiam tria illa vota vna cum monachis in sua regulæ susceptione, siue professione obseruant. Canonici autem, qui nunc seculares, discriminis causa, dicuntur, quum sine votis in forma, cenobij vixerint vna habitantes, in illum statum ab antiqua illa institutione in alium modum (velut nunc cernere est) se commutauerunt. Regulam quoque sancti Augustini multi ordines, qui postea sunt exorti, sunt amplexi. Et hodie maxima monasticorum ordinum pars, regulam sancti Augustini est amplexata: quæ nimirum primæ illi vitæ Apostolorum primorumque discipulorum Domini inchoationi inuititur. Hæc est defensio, qua sese Augustinus contra Petilianum hæreticum talesque multos (quales adhuc hoc tempore sunt) obiectatores tuetur, qui obloquebantur illi, quod nouam sectam vitam monasticam à se in Africa inlicita commentus esset. Quibus ille respondit, sicut in lib. contra illum hæreticum inuenies, monasticam vitam non esse nouam sectam, sed primam & antiquissimam vitam Apostolorum ex verbis Christi sumptam, & pro omnibus Christianis institutam siue inchoatam, & à primis obseruatam Christianis. Sed cum tolerabilis omnibus non esset, & propterea in plebe ferè occidisset, se illam in Africa pro quibusdam, qui maiori ac speciali sese aut vellent, aut deberent religioni addicere, redintegrauisse.

Quod post diuum Augustinum alij per plures vitam monasticam multis alijs locis exuscitauerint.

Cap. XI.

B. Benedi-
ctus vt cen-
obiticam
auscit vitam
D. Bruno
Carthusiani
propositi
auctor.

QUUM verò huiusmodi religiosa monasticamque vita ultra mare, scilicet in Aegypto, Thebaida, Palestina, Syria, Africa, dilatata propagataque fuisset, post sanctum Augustinum editus diuus Benedictus eandem inuectam per totam ferè Europam sparfit. Post hunc egregius doctor Parisiensis, ex sancta Colonia Agrippinensi oriundus D. Bruno prodiens, occasione insigniter eruditi cuiusdam doctoris (qui vitæ bonæ existimatus fuerat, & tamen post obitum, antequam sepultus esset, se ex feretro erigens perenniter condemnatum esse proclamauerat) ordinem Carthusiensem, hoc est, anachoreticam monasticamque vitam simul copulatam, primum in Sabaudia, mox in Calabria inchoare commotus fuit. D. Franciscus monasticam in summa paupertate in Italia capit: Similiter sanctus Dominicus in Hispania.

Quod tam multiplices religiosorum ordines in tribus illis votis à Christo contra tres illas maximas peccatorum causas propositis inuicem consentiant.

Caput XII.

Ordines
monastici
in quibus
consentiant

ET quamuis religiosorum talium varij ordines adiuuenti, diuersisque temporibus secundum Apostolicam vitæ formam instituti sint, qui in multis propter medium finem, per quem aliter atque aliter ad vltimam se finem dirigunt, distinguantur, in tribus tamen illis votis, vepotè spontaneæ paupertatis, continentiae, & obedientiae consentiunt & concordant.

cordant. Quæ tria vota ob hoc simul ab omnibus suscipiuntur, quod à Christo in Euangelio ad perfectionem tradita consultatq; sint, & contra summam & maximam scelerum ansam pugnent. De quibus Ioannes in sua epistola loquitur. *Omne, inquit, quod est in mundo concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vite.* His se virtutes opponunt, ad quarum studium & exercitationem Religiosi se per ista vota Deo obstringunt. Primum contra concupiscentiam carnis (cuius explendæ causâ quamplurima flagitia perpetrantur) eiusq; affectus & colluuiem, quæ hinc profluit continentia, & quæ ad ipsam confert, vt castigatio carnis, temperantia, &c. assumitur. Quæ continentia à Christo propter nobilem excellentiam ipsius, quæ corrupto homini hic est grauiamini, non quibuslibet imperatur, sed consulitur: & prædicatur illi, qui vitro propter regnum cælorum continentiam apprehendunt. Quando discipuli Christi ad eius quædam verba dixissent. *Si ita est causa hominis cum vxore, non expedit nubere, dixit illis Christus: Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est. Sunt enim eunuchi, qui de matris utero sic nati sunt. Et sunt eunuchi, qui facti sunt ab hominibus. Et sicut eunuchi, qui seipso castrauerunt propter regnum cælorum. Qui potest capere, capiat.* Tercia hæc castratio spiritualis est (alioqui foret cum alijs eadem) nempe continentia, & præsertim si Deo spondeatur, adeo vt deinceps non sit concessa contrahendi matrimonium facultas ob vorum Deo propter cælorum regnum nuncupatum. Hinc apparet, quod continentia ducat, & concordat cum 3o, quod in Esaiâ habetur, vbi dicit Dominus eunuchis: *Dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filijs & filiabus.* Et horum similia multa. Deinde contra concupiscentiam oculorum, hoc est, auaritiam, ob quam sicut Paulus ad Timotheum dicit, *homines in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nocua, que mergunt homines in interitum & perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas.* Contra hanc, inquam, tanquam pharmacum vltronea paupertas propofita est. Quam Christus nos docuit, cum diuiti adolescenti, quid boni facere deberet, vt vitam æternam haberet, quærenti respondisset, vt mandata seruaret, & dixisset illi adolescens, *omnia hæc custodisti à iuuentute mea.* At illi Iesus: *Si vis perfectus esse, vade vende omnia qua habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo: & veni, sequere me.* Aduerte, quod hic Christus illi, qui semper mandata bene obseruauerat, dicit: *Vnum adhuc deest tibi, non quod necessarium est tibi ad salutem, quia, vt respondi tibi, obseruatio, quantum in te est, mandatorum, ad salutem sufficit. Sed vnum deest tibi, quod amplius est latiusque extenditur, quam mandatorum, quæ cunctis præscripta sunt, exequutio. Si vis perfectus esse, id est, ad perfectionem tibi necessarium est, non ad salutem. Non præcipio omnibus, sed tibi perfecto esse volenti, vende qua habes & da pauperibus, & veni sequere me.* Et item: *Omnis, qui non renunciat omnibus qua possidet, non potest meus esse discipulus.* Non dicit saluus fieri, aut Christianus esse nequit, alioquin quisque suis renunciare bonis deberet, vt qui non faceret, beatus fieri non posset.

Tria vota
cur mona-
chi omnes
faciant.
1 Ioan. 2.

Continentia
cur non o-
mnibus præ-
cepta.
Matt. 19.

Castratio
spiritualis
quæ sit.

Esa. 50.

Auaritia
quid extin-
guat.
1 Tim. 6.

Matt. 10.

Luc. 14.

Discipulum esse Christi, vt sit perfectius multo, quam esse Christianum simpliciter: superbia quanam ex radice pullulet: Vota tria monastica vti Christus seruauit.

Cap XIII.

Luc 14.
Discipulus
Christi plus
est quam
Christianus.

Matt. 16.

Superbia ex
qua radice
pullulet.

Christus vt
tria vota
monastica
re ipsa præ
stiterit.
Matt. 8.
Luc. 9.
Phil. 2.

Verum sic Christus, inquit, qui non renunciat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Discipulum esse amplius est, & plus huc pertinet, quam esse Christianum. Vt Christianus sis, mandatorum in fide seruatione conficis: vt discipulus existas, tuum erit ad perfectionem mandatorum exequutionis conari: quod in eo fit, si tibi cunctas amputes occasiones, quæ te ab absoluta charitate Dei impediunt, vnde perfectè huiusmodi mandatorum Dei custodia nascitur. Item quando Petrus pro se alijsq; discipulis gloriatus esset, humiliterq; Christum percunctatus esset, dicens: *Ecce nos relinquimus omnia, quid ergo erit nobis?* Christus dixit: *Amen dico vobis: Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, scilicet in præsentem vitam, & vitam æternam possidebit.* Tertia occasione, hoc est, superbiæ vitæ (quæ ex radice proprii amoris, propriæ voluntatis & propriæ quæstionis pullulescit) in religiosa monasticâq; vita, obedientia, siue subiectio opponitur. Has tres virtutes, quæ à monasticis hominibus Deo vouentur & spondentur, Christus non modo docuit & consuluit, sed etiam ipsemet præstiterit. Quandoquidem ipse in intemerata castimonia continens fuit, imò ab omnibus vitijs immunis, purus & incontaminatus. Suapte sponte pauper fuit, quia proprii nihil habuit, sicut ipse inquit: *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidus: filius autem hominis non habet, vbi caput suum reclinet.* Obediens fuit, vt Paulus ad Philippenses ait, *ad mortem, mortem autem crucis.* Ecce in his tribus votis, & in multis alijs constitutionibus omnes ordines consentiunt, quomodo etiam conueniunt in fine, qui est ad perfectionem charitatis præceptorum Dei peruenire. Si cui plura de tribus hisce votis legere libeat, libellum à venerabili & religioso patre Nicolao Herborn Guardino Marpurgensi ordinis Obseruantie compositum legat, vbi pulchrè annotatum responsumq; quod quemque scire delectet, inueniet.

Quod omnes religiosi ordines primitus à Deo per homines sint instituti.

Cap. XIV.

Canones
monasticos
Deo autore
conditos.

Exod. 20.
Deut. 8.
Ioan. 1.

Procul dubio quoque credendum est, regulas & statuta, quæ religiosi ordines obseruare habent, per quæ sese in Apostolica, siue verè Christiana, (sicut primi discipuli in fidei exordio) vita continent, à Deo autore profecta esse, qui omnis boni dator & auctor existit, qui per homines tanquam sua instrumenta voluntatem suam operatur, disponit atque exequitur. Nam sicut in veteri testamento per hominem, hoc est, Moysen lex est data, quæ tamen à Deo erat, & Euangelium per homines ibi, vbi Christus ipse non fuit conuersatus, prædicatum est, & adhuc hodie in mun-

do prædicatur disseminaturq; Ita etiam religiosorum canon ob absolutio-
rem Euangelij adimpletionem per homines à Deo est ordinatus & datus, nō
tamen vsque aded, vt ipsas regulas veteri vel nouo testamento componere
velim: minime id quidem, sed vt similitudine quadam hinc eliciamus, re-
gulas monastica & religiosa vitæ (quarum fundamentum est ex ipso Euan-
gelio) per homines quidem promulgatus esse, nec tamen ex proprio ipso-
humano spiritu confictas, sed à sancto Spiritu qui mentes illorum illuminā-
rit, docuerit, & ad hoc instigārit. Cuius sanè certum ac euidentis signum ha-
buerunt, quod instituta dogmatq; sua à Deo essent, quod ipsos Deus (vt o-
mnibus religiosorum ordinum inchoatoribus & autoribus contigit) gran-
dibus miraculis prodigijsq; (quæ alioqui humanis viribus impossibilia fu-
issent) donauerit, ad confirmationem huiuscemodi propositi & canonis,
vnde Deo ipsum placere, & ex Deo esse, ita per homines ad communem san-
ctæ & Catholicæ Ecclesiæ institutum, constare possit: hoc est, ad suæ cuiusli-
bet animæ, tum etiam proximorum salutem.

Canones
monastici
cur instituti.

Miracula
cur adiuncta
monastico-
rum ordinū
architectis.

Quapropter Spiritus sanctus quoque, qui suam moderatur Ecclesiam, ita
disposuit, vt religiosi propositi tam diuersi ordines existant, quorum non-
nulli ad concionandū & docendum, nonnulli ad ministrandū ægrotis, nō-
nulli ad tutandam fidem, nonnulli ad liberandos captiuos, nonnulli ad ele-
emosynam inopibus præstandam, eosdemq; hospitio excipiendos, omnes
tamen ad Deum canendo & orando & gratias agēdo, laudandū, ipsiq; mū-
do corde adhærendū, sunt destinati.

Curtam di-
uersa sunt
religiosæ
vitæ institu-
ta.

*Quod Religiosi, qui propter propositum suum soli dñi, aut separati ab hominibus
sunt, non inuites, sed valde viles & fructuosi omnibus hominibus sint.*

Caput XV.

PRÆTER religiosos reliquos, sunt adhuc alij, qui se potissimum iuxta in-
stitutum regulæ, decretorumq; suorum eo conferunt, vt vitam separa-
tam ducant. Equibus religiosi separatis, nōnulli sese totos ab alijs ho-
minibus seiungunt, & ijs, à quibus sese per corporalem sequaltrauerunt ab-
sentiam, tanto vtiliores sint, quanto à bono proposito suo, quod pro se suisq;
proximis amplexi sunt, minus impediuntur, hoc est, cum se istius abstra-
ctæ vitæ causa mundiōres à seculo conseruant, & aptiores Deo faciunt: quæ-
admodum illi, qui hac ratione attentiores deuotioresq; erga Deum in ratio-
ne sua permanēt, in qua tum propria, tum aliena peccata deplorāt, & gra-
tias agunt Deo, eumq; laudant, & pro viuīs mortuisq; precantur. Idcirco
ipsi non inuites, sed perquam viles in Ecclesia sancta existunt, tametsi per
populum non cursitent, vagenturq;, sed se à plebe remoueat, & à mundo
conspici nolint. Qua de causa tali exemplo (etiam si nulla hinc alia causa et
utilitas,) proximos suos emendant, datā vitā suā (quod alij prædicant) quo
pacto mundum quisque contemnere, carnem castigare, voluptates sensuum
præscindere, in cordis munditie se Deo dedicare, Deum laudare, Deum ado-
rare, Deo adhærere, sese cum Deo vnire debeat, ostendunt.

Monachi
quidam cur
se penitus
ab hominū
consortio
separent.

Religiosos
solitarios cū
primis frū-
giferos esse
hominibus

Præter hunc fructum est alius quoque: nimirum hic, quod tales homines
quo sunt separatis à mundo vitæ, hoc magis accommodi idoneiq; sunt ad
gratiam Dei deprecandam, ipsiusq; gratiam mundo impetrandam. **Quinto**
abstracti

Solitarios
religiosos
suis preci-
bus impe-
trate conci-
o iacobus
gratia fru-
ctificandi.
Exod. 17.

abstracti huiusmodi religiosi orant & exorant Deum, vt aliorum opera & diligentia, qui concionando & laborando diligentiam adhibent, siue se exercent, fructuosa fiat.

Huius perspicuam figuram in Exodo habemus, quando à Mose Iosue ad preliandum contra Amalechitas missus fuit. Interea vt dicitur *Moses & Aaron & Hur ascenderunt super verticem collis.* Prælio autem inter Iosue cum suo populo & repugnantes Amalechitas exorso, seorsum Moses super colle quietus erat, & manus suas ad Deum leuabat, pro populo suo orans. *Cumq; leuaret Moses manus, vincebat Israel: Sin autem paululum remisisset, hoc est, orare destitisset, superabat Amalech,* id est, hostes. Nunc mihi cedo, quis utilior prælianti populo fueris, Iosue, qui dux erat, & ipse in pugna suapte manu dimicabat, an Moses, qui in tranquillitate & quiete extra plebem Deum pro populo inuocabat precabaturq;? Dices profecto Mosen oratione sua, qua populus suus hostes superabat, & sine qua populum suum hostes vincebant, plus profuisse, quam Iosue, qui inquietus erat, & sua manu contra hostes operabatur. Ita etiam accidit in religiosis, & à mundo diuisis, Deum amantibus hominibus. Quorum oratio & vita pura vsque adeò Deo accepta est, vt interdum in quiete & sua cum Deo conglutinatione (propter quam à negocijs externis remoti sunt, & apud Deum instant) magis fructificent, quam alij suo labore: imò vt aliorum sit conatus frugifer, per hominum talium merita fiat. Qui hoc non potest intelligere, non intelligit etiam, quod in regno aliquo sæpenumero vsuuenit, vt is, plus Reipub. utilitatis afferat & adducat, qui quietus est apud regem, & assiduus est pro commodo publico apud regem intercessor, quam alius quispiam, qui terras peragrat & perambulat. Sic fit quoque, vt nonnunquam simplex & illiteratus homo ex mûdo corde & flagranti amore pro proximis suis, vel ciuitate quadam, vel tota Ecclesia Deum efflagitet, & amplius impetret aut citius exaudiatur, quam qui in externis exercitationibus & curis pro iisdem causis sedulo laborant. Ideò Paulus etiam plus orationi, quam labori proprio cõcionatione fudit, quod crebro quoq; commemorat scribens, quomodo pro his illisve præcetur, & quo pacto ipsum Deum in hac illave causa exaudiuerit: item dum alienas sæpenumero implorat preces, vt suam Deum reddat fructuosã prædicationem. Hęc ob id dicta sunt omnia, ne inutiles isti homines existimentur, qui se remouēt, & separatos se à mûdo custodiunt, & in externis operosis negocijs non utiliter pro alijs hominib. laborare vidētur, cū interim excellentiori alio modo plus mundo prodesse possint, & in eo potissimum, quod antea omnia optimam partem, hoc est, Deum elegerint, cui adherent, & quem precibus fatigant & placant, & nonnunquam in momento temporis ab eo impetrant pro quo plerique alij multo annis sollicitudinibus molestijs, laboribus & varijs humanis industrijs laborauerunt. Id quod facillè ex veteri nouoq; instrumento perspicitur, maximas semper causas oratione magis à Deo impetratas, quam humanis curis confectas esse.

Solitarioꝝ
oratio & vi-
ta pura quã
efficax apud
Deum.

Orationi
Apostolus
plus quam
labori suo
fidit.
1 Cor. 15
2 Cor. 1
2 Tess. 3
Colloff. 4

Lucæ 10

Quod

Quod religiosi, maxime vero, qui se totos à mundo sequestrauerunt, nunquam non à bonis honorati fuerint.

Caput XVI.

Hac oratione iamamque recensita, cum tales homines Deo se solum consecrent, ideoque à mundanis externisque causis, etiam ijs quæ contra Deum non sunt, remouent, vt quietius tranquilliusque vni, id est, Deo adherere possint, semper idcirco in maioribus habitis sunt honoribus, quâdo etiam Christus tali vitæ contemplatiuæ præconium testimoniumque perhibuit in persona sanctæ Mariæ Magdalene (quæ talè vitam elegerat, quum ad pedes eius in quiete & fruitione charitatis verbum illius audiens federet) vbi ipsam non excusauit solum (quum tanquam ociosa haberetur & infirmularetur) verum etiam forori suæ prætulit, hoc est, vitæ, quæ actiua siue in bonis operibus exercitatiua vocatur. Malè igitur religiosi huiusmodi à plerisque non satis intelligentibus ea quæ spiritus sunt, imputatur quod præterquam sibiipsis, nemini vtilis existant: quum satis eos Christus & prisci doctores, vt Basilius, Chrysostomus, Ambrosius, Hieronymus, alijque cõplures multis scriptis defenderint. Canonicum item & ciuile ius multis laudibus priuilegiisque decorauerint. Quapropter etiam dicit diuus Augustinus: Quidam, scilicet inter religiosos (loquitur de ijs qui à mundo separatam vitam viuunt) mandana nimium negocia deseruisse videntur: & hoc putant illi, qui non intelligunt, quam ipsorum animus oratione, vita & exemplo vtilis existat, quorum nobis intueri corpora non conceditur.

Solitarii cõtemplatiui vt semper in honore habiti sint.

Luc. 10.

Vitam solitariam vt Christus ipse, & s. doctores & ius vtrumque commendaucunt. August.

Quod monasteria dirui, vel perire non debeant permitti, & quod boni propter malos quosdam in proposito religioso, malè audire non debeant.

Caput XVII.

Ex his omnibus, sicut dictum est, perspici potest, quam præter æquum fiat, quod nonnulli tales ordines, vel etiam ordines vniuersos extirpare deuastareque moliantur, prohibentque & opprimunt, quum ferè ab orbe condito (sicut hic breuibus probatum est) religiosa instituta semper fuerint eorum, qui magis sedula & deuota vita, siue in statu aliquo ad eiusmodi viuendi rationem constituto & destinato, Deo seruiunt. Quibus sanè consensilis, imò multo absolutior nunc est monasticus status, qui sibi primam Apostolorum discipulorumque vitam (qui Hierosolymis initio fidei talem formam inceptauerunt) ad imitandum & vitam exprimendum proposuit. Propterea etiam status ille ipsiusque sectatores multis in locis à priscis pietati deditis Cesaribus, Regibus & Principibus, quorum multi etiam ipsi tale propositum amplexi sunt, aut liberos suos illi dederunt) honorifice donati sunt, & instituti. Quam institutionem etiam Deus ipse quantopere sibi placeret, ostendit, cum certa loca (sicut in historijs legitur) ad hoc per miracula siue reuelationes destinata monstrauerit, vbi cœnobita in quibus Dei laus caneretur essent extruenda. Præterea quum illos Deus, qui talium ordinum autores & architecti fuerunt, multosque qui in illis vixerunt ingentibus miraculis prodigiisque donauerit decoraueritque hodieque cõsimilia inter illos reperian-

Act. 1. 4.

Bonos monachos propter quosdam malos male audire non debere.

periantur, quid colligi hinc aliud poterit, quam eiusmodi Deo gratum esse viuendi modum, quem prius instinctu suo per sanctos quosdam tanquam familiares amicos suos seuit & instituit, & per miracula dilatauit consolidauitq;? Quod si qui mali inter eos inueniantur (sicut in omnibus institutis & congregationibus ab orbe condito fuerunt, hodieq; existunt) boni propterea improbari non debent, sed primates & magistratus id genus homine, siue monasteria ad bonam religionis semel susceptæ obseruationem compellere & coercere deberent. quæadmodum olim fiebat, quando ardor diuinæ charitatis etiam in secularibus magnatibus (qui tum diuinum honorem & non religiosorum opes quærebant) feruebat. Qui nimirum multa industria hoccurabant, vt Ordines isti in sua religione iuxta primam institutionem, quæ Dei instinctu per sanctos homines inchoata fundataq; erat, conseruaretur, ad quam suapte se sponte religiosi tales obstringunt, & spondent custodiendam, à qua post votum non seruanda immunes esse nequeunt, quamq; deferere non debent, nisi periuri & votifragi coram Deo esse velint.

Quod monachi siue moniales apostata coram Deo votifragi & periuri sint, & ipsorum criminis sint participes, qui ipsos iuuant & defendunt.

Caput XVIII.

Religiosi apostata & qui eis fauere quo loco habendi sunt

Coniugia ecclesiasticorum scortationes potius esse & incestum.

Galat. 6.

Homines, inquam, monastici, videlicet monachi & moniales apostata, qui suum Ordinem relinquunt, & cucullos abijciunt, & vota sua Deo sponsa infringunt, votifragi & periuri coram Deo, & quasi sacrilegi existunt, quod Deo semel immolata adimant. Eiusdem sunt consortes criminis, qui huiusmodi apostatis & fugitiuis monasticæ professionis hominibus consilium, auxilium, fauorem subsidiumve ob scedi fragium suum erga Deum, præstant: veluti, proh dolor, iam fit ab ijs, quorum tales transfugas & apostatas monachos siue moniales punire interest, qui ad ignominiam & dedecus sacri matrimonij (quod verbis & sub falsa specie ineunt, at reuera tamen contra prohibitionem S. Ecclesiæ, contraque proprium suum votum contrahere nequeunt) scortationem suam & incestum obtegere, libenterq; sub specie quadam & nomine matrimonij cohonestare volunt. Et ab hoc nemo sese excusare potest. Licet enim eius in scripturis non tam frequenter commoneamur, quilibet tamen sicut ex naturæ luce intelligit & vult fidem sibi & promissa, aut quæcunque sibi sponsa sunt, ab alijs præstari, ira contra alijs pollicita promissa siue sponsa præstare tenetur. Si ergo hæc hominibus debet, quanto magis Deo, qui, vt Paulus ait, non irridetur?

Quod hæreticis non sit credendum qui peritæ scripturas contra explanationem Ecclesiæ interpretantur, & quod continentia non sit impossibilia seruati.

Caput XIX.

Hæretici vt scripturæ verba contorqueant.

EO, proh dolor, hodie ventum est, vt eiusmodi, qui in meris verbis Euangelium iactant, velut qui de Lutheri secta descendunt, Euangelium omnesque alias scripturas ab ipso sensu, quo dictæ sunt, in intellectum alium pro suo arbitratu confictum, detorqueant ad defendendum sua vitia carnis & lasciuiam, tanquam ita Christus docuerit sicut ipsi verbum eius explicant,

placant aut sicut ipsi turpiter loquuntur, turpiusque faciunt: aut tanquam omnia, quæ ipsi comminiscuntur & loquuntur Euangelium sint. Et licet ignavis verborum speciem è scripturis proferant, quibus propria stabilire figmenta (sicut semper hæretici fecerunt) volunt, non tamen ipsis adhibenda est fides contra intelligentiam siue expositionem scripturarum, quam nunc habet Ecclesia, & ultra mille annos habuit: qui harum interpretes fuerunt, sua sancta vita doctrinæ suæ testimonium præbuerunt (quod ad hodiernum usque diem ubique gentium liquet) & Deus ipsis testimonium per multa miracula & signa tulit, quæ cum in vita, tum post mortem fecerunt. Quid autem contra hoc fides adhibeatur illis, qui iam nouum, falsum & carnale Euangelium, hoc est, hæreticam verborum Euangelij, ac aliarum probatarum sacrarum scripturarum intelligentiam confictam in medium producunt contra voluntatem & sensum eorum, qui conscripserunt, & contra sensum Spiritus sancti in scriptura loquentes, & contra intellectum scripturæ sanctæ quem Ecclesia sancta hæcenus per Spiritum sanctum illustrata & gubernata, habuit? Quorum nouorum pseudoeuangelistarum hodie (vt cernere est) sic est efformata vita, & sic tota in carne & contra Euangelium, vt ne species quidem appareat, qua credi possit vilo modo cum ipsis Spiritum sanctum consortium habere. Ex his sunt perfugæ monachi, qui posteaquam suorum septa monasteriorum transiuerunt, vxores duxerunt sub falso coniugij obtentu, vt quisque considerare possit, quid eos è cœnobijs expulerit. Quod cum libenter volunt, & non possunt tamen excusare, dicunt impossibile religiosis esse sua vota custodire, præsertim castitatem. Sed ijs æquè, ac iudices seculares prætoresque quibusdam furibus se furta omittere non posse, quod congenitum ijs sit turari, & propterea impossibile omitti, dicentibus credunt, credendum esset. Et tamen nihil hos morantur iudices hi sermone. Admirabile equidem dignum hoc est. Si enim ignominiam blasphemiamque Dei, & multos hodieque castè viuere. tam multorum virorum & virginum (nunc apud Deum existentium) attendere (quæ tamen maximè spectanda esset) nolunt, mouere eos tamè deberet, quod tot etiam hoc nostro æuo vtriusque sexus homines in terris existant, qui continentiam seruant: quorum magnū est hoc opprobrium, si continenter viuere non posse falso dicatur. Quam multos est reperire duces, principes, nobiles, qui propter utilitatem publicam aliasve causas à suis diu abesse vxoribus coguntur? Similiter aulicos, mercatores, opifices, peregrinos & similes? Quorum non probitari, aut ipsorum vxoribus magna infamia, siue criminis nota inuritur si mœcham interim asserantur, quia castè viuere nequeant. Quam sunt adhuc multi hodie coniuges probi, iidemque iuuenes homines, qui mutuo consensu castam omnino virginitatem conseruant, & conuiuunt tanquam sorores & fratres? Quantisper talia tolerabuntur scommata ab ijs, qui suam libidinem & fornicationem hoc nomine excusare volunt, quod continentia sit seruatu impossibilis?

Non est ga-
benda fides
scripturas
aliter expo-
nentibus
quam Ec-
clesia sit in-
terpretata.

Euangeli-
corum cu-
iusmodi
hodie sit
vita.

Multos ho-
dieque castè
uiuere.

Quod

Quod ex nobis ipsis nihil, ex Deo verò omnia ad anima nostra salutem
possumus. Cap. XX.

Sap. 5.
Sine gratia
Dei nil pos-
sumus.
Ioan. 15.

Hæretici vt
scripturas
deprauent.

2. Cor. 3.

Ex gratia
posse nos
omnia.
1. Cor. 15.

Philip. 4.

Imploran-
dum diuinū
auxilium
contra im-
becillitatem
nostram.
Ioan. 6.

Hæretici vt
religiosū
falso nimi-

Quod si eiusmodi continentia calumniatores proferant, dictum illud
Sapientis: *Non possum esse continens* (intellige ab obscenis operibus)
 nisi Deus det. Respondendum erit (quod ipsum fatentur) neminem
boni aliquid citra gratiam, donum & auxilium Dei posse. Seruator noster
ipse ait: *Sine me nihil potestis facere.* Quorum verborum sensum & intelli-
gentiam hæretici deterius deprauentes, nihil omnino nos boni efficere posse
asserunt: cum tamen non aiat Seruator noster, nos nihil boni posse. Sed di-
cat: *Sine me nihil potestis facere.* Duo ista verba (*sine me*) ipsi excludunt & o-
mittunt, & inquit saltem, nos nihil boni posse. Ita in omnibus scripturis
faciunt corruptentes eas, & mutilantes, non citatis verbis illis, quæ contra
iplos faciunt, aut peruerentes & in alium, alienumq; sensum flectentes: sicut
cum Paulum posteriori ad Corinthios epistola producant, vbi dicit, *quod
non sufficientes sumus cogitare aliquid à nobis.* Sed quod postea sequitur, *quasi ex
nobis,* reticent, quia his adiectis præcedentia verba nullum locum habent ad
ostendendū siue probandū propositum Lutheranū. Quandoquidem hoc vult
Paulus, quod à nobis, quasi ex nobis insufficientes ad omnia sumus, à nobis
verò accedente instinctu auxilio, & præsidio Dei, nihil non queamus. Item
ex priori ad Corinthios epistola in medium proferuntur, quod Paulus ait:
Gratia Dei sum id quod sum. Et tacent quod mox sequitur, & *gratia eius in me
vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laborant.* Non ego autem, sed gratia Dei
mecum. Vides, quod Paulus non suum sibi tantum laborem sine gratia Dei
tribuat, neque gratia solam Dei absque suo labore adscribat? sed sibi ipsi &
præcipue gratia quæque Dei. Ideoque dum inquit, *abundantius omnibus labo-
rant,* adiungit, *non ego, sed gratia Dei mecum.* Quomodo neque suum sibi ipsi
laborem adscribit, dum dicit, *non ego.* Ita neque penitus gratia Dei totum tri-
buit, cum ait: *Sed gratia Dei mecum,* hoc est, gratia Dei & ego pariter operati
sumus. Insuper cum hic, vel alibi ex Paulo, quod illis conuenit, verbum
excerpunt ad asserendum, nihil nos boni posse, tum id reticere student quod
Paulus ad Philippenses ait: *Omnia possum in eo qui me confortat.* Si omnia his
similia enumerari deberent, nimis hic liber exeresceret. Hæc tantum idèd
dicta sint, quod malè ipsi sese excusant, his suam luxuriam tegere volentes,
dicendo, se nihil posse, impossibile esse, & nullum aliquid boni facere pos-
se. Agnoscis (tu quisquis es) propriam tuam imbecillitatem, aut ex te solo
tuam impotentiam, agnosce etiam Dei benevolentiam & liberalitatem. In-
uoca Deum, & dabit tibi, & adiuuabit te, quod ipse non potes, si ex corde se-
riusq; petueris, non falleris, sua non possunt non vera verba esse, dum in-
quit: *Si quid petueris Patrem in nomine meo dabit vobis.* Non quod citra nostrā
diligentiam & laborem & relictationem contra mala, nobis omnia donen-
tur, sed si petuerimus, & quod possumus ex gratia Dei, prius nobis data, la-
borauerimus, maiorem gratiam, maiorem potentiam, plus virium, atque
etiam plures virtutes consequemur, &c. Et hæc contra id genus continentia
criminatorum dicta sint, qui ad suam aliorumq; malam vitam purgandam,
prohorum religiosorum vitam calumniantur, & falso quandoq; ipsis faci-
nora

in ora quædam impingunt, in quibus seipsos (vt metuendum est) culpabiles noverunt (quam ob causam etiam à Deo ipsi fortassis hac affecti sunt clade, vt in tantas, in quibus modo sunt, mentis tenebras sint prolapsi. Sed ab huiusmodi malis facinoribus alij boni religiosi tam sunt infantes & liberi, vt ne nomine tenus quidem, quæ sint ista flagitia, aut quo pacto fiant, noverint.

Quod religiosi bonis operibus nauent operam, nec tamen salutem suam in proprijs operibus constituent.

Caput XXI.

SVnt & alij multi, qui religiosum propositum vituperant, propterea quod religiosi bonis prorsus operibus incumbant, & ad ea se etiam amplius obligent, quam ex præcepto Dei cum cæteris Christianis omnibus sunt obligati. Talibus malè impropertur & obijcitur, quod cuncta ipforum, quæ faciunt, opera non in Euangelio omnibus mandata Christianis, Deo sint ingrata, nec ex Deo proficiantur, sed pugnent cum doctrina Christi, sint inuentiones humana, quæ sint Euangelio opprobrio, tanquam ipsum Euangelium ad salutem animarum non sufficiat. Huiusmodi cauillationes B. matris Dei, S. Ioannis Baptistæ, omnium Apostolorum, & omnium Sanctorum vitæ refellunt, qui omnes communibus esse præceptis contenti, quæ sunt omnibus data Christianis, & quæ omnibus obseruatu necessaria sunt noluerunt. At qui latius ex maiori deuotione & charitate erga Deum sunt, progressi ad omne, quod in sacris consulitur commendaturq; scripturis, aut quod alioqui Spiritus sancti illustratione cognoscitur Deo acceptum esse & placere, & honestum esse vna cum perfecta, præceptorum Dei obseruatione. Pari ratione est sermo ridiculus quorundam ad bonas actiones ingnauorum dicentium, Christum pro nobis passum, & pro nobis cælum cõmeruisse, idcirco opera nostra esse nulla, sed fidem nos solam beatificare posse. Verum est, quod tibi cælum Christus meruerit: at non ita, vt tu, quod velis facias, & quod tibi voluptati est tibi permittas. Christus tibi meruit, vt tua meritoria esse opera possint, quæ citra ipsius meritum tibi ad vitam æternam meritoria non essent. Christus pro te crucifixus est. Quæ crucifixio, vt tibi bono sit, carnem tuam cum vitijs & concupiscentijs crucifigas, sicut te Paulus passim in scripturis docet, oportet. Et ad huiusmodi exercitium propositum religiosum & cenobia instituta sunt. Proinde malè & iniquè in vulgus spargitur, quod monastici & spiritu seruidi homines tantam in proprijs operibus fiduciam habeant, quasi ex ijs solis, & non ex gratia meritisq; Christi salui fieri vellent. Cum hoc reuera religionis sit omnibus commune, vt quanto deuotiores, flagrantiores, perfectioresq; in charitate Dei sunt, tanto sint etiam magis strenui, feruentiores, magis seduli diligentioresq; in bonis operibus: & quo sunt bonis operibus locupletiores, hoc sint tamen ad hæc in corde suo submissiores: certi nimirum, ac indubitata fide tenentes cuncta rectè facta suum præmium, & omnia opera mala suum supplicium à Deo habitura esse. Præterea cum plebi bonis operibus existant, non tanti tamen propria opera faciunt, vt ipsa mercede esse digna autument. In operibus nãque suis peccata vitiaque sua iuxta ac misericordiam Dei ob oculos ponunt,

Hæretici vt
benefacta
religiosorum
traducant.

Opera no-
stra vnde
sunt merito-
ria.

Galat. 5.

D in quana

Rom. 5.
Spes quæ
non coa-
fundat.

Rom. 6.
Eph. 2.

Iustificatio
quid inter-
dum signifi-
cet

Iustificatio
duplex.

in quam sperant. Quæ ipsorum spes non confundit, quoniam rectè in misericordiam gratiamque Dei sperant, si etiam quæ ab ipsis requirit Deus, ipsi quæ placere cognoscunt, faciant. At illi, qui operari nolunt, quia charitatem Dei, de qua loquuntur, in lingua solummodo gerunt, sua miserè spe frustrabuntur, semetipsos decipiunt, & se falli per falsas peruersasque scripturarum expositiones sinunt: sicut cum Apostolus in multis suarum epistolarum locis rectè ad fidem conuersis scribit, quod gratia Dei saluati essent, & per fidem, non ex operibus, quæ præcesserunt, iustificati. Et ibi de ea salute, quæ in hac vita est iustificatio hominis, loquitur, quando ex ira Dei in gratiam illius restituitur, ex statu iræ & damnationis in statum pertingit gratiæ & salutis, hoc est, in statum, in quo saluari, & à quo recidere potest. Quandoquidem non talia ihs dixit verba Paulus, qui iam in cælo sunt apud Deum: verùm ihs, qui adhuc in mundo superstites erant, & ex filiis iræ, filij gratiæ & filij Dei facti fuerant: quod contigerat ihs (ait ipse) ex gratia Dei, & non ex operibus præuijs, quibus huiusmodi vocationem, adoptionem, & iustificationem à Deo meruissent, sicut nonnulli, qui ex Iudaismo erant, Christiani sibi arrogabāt. Tales ecce locutiones Pauli quidam Lutherani vsurpant & interpretantur de extrema illa, quæ iustorum animabus, cum ex hoc mundo discedunt, Deo tribuitur, salute. Atqui non de ea hic Apostolus loquitur, in qua nondum erant, quibus scribit. Superstites enim hic erant, & salutem gratiæ Dei amittere facile poterant, hoc est, negligere eam, vt non etiam adipiscerentur vltimam salutem. Siquidem ad nanciscendam eam, non satis est, vt credas, aut à spiritali morte sis resuscitatus: quæ est prima salus, ad quam venimus, citra, vt scribit Paulus, meritum nostrum. Sed cum per Dei gratiam es viuificatus, oportet te veluti viuum hominem, quæ tibi Deus præcipit, gratia ipsius facere, quæ tibi cooperatur, & tua sibi accepta & meritoria opera reddit. Et sic per gratiam Dei præcipuè, & per bona opera ad coronam postremæ perpetuæque beatitudinis te peruenire oportet. Sed ad illam per gratiam solam sine operibus, quæ tibi præcepta sunt, quæque efficere potes & omittis, tametsi ita speres, peruenire te posse si credas, profectò deciperis: ni te contingat in nouissimo vitæ articulo tuum errorem agnoscere, & de eo grauissimè dolere: quod rarum sanè est, ideoque non est vt id præsidias.

Quod Christi & Sanctorum vita arcta via fuerit, sicut in Euangelio docetur, quam boni homines monastici imitari nituntur, & Lutherani fugiunt.

Caput XXII.

Matt. 7.
Luc. 13.
Lutherani
num arcta
gradiantur
via.

Saluator noster Christus, qui nos viam docuit, & semetipsum suæ vitæ exemplo viam nobis ad æternam vitam fecit, præmonuit nos, vt à lata perditionis via caueremus, & arctam viam, quæ ducit (præterquam non et alia) ad vitam, ambularem. Iam bene cernere licet, num Lutherani, qui omnes leges & edicta superioris potestatis rejciunt, angustam viam inambulent, cum tam latam ex ea viam faciant prorsus contra Christum, festandis sensuum voluptatibus, explendis concupiscentijs carnis, & carnali libertate colenda, cui profectò doctrina & vita Christi omniumque Sanctorum repugnat.

pugnat. Qui corpus suum per castigationem carnis, & subtractionem non modo voluptatum carnis, verum etiam rerum carni necessariarum, crucifixerunt. mundi etiam amorem in seipsis peremerunt, itemque priuatum amorem, proprium commodum, propriam voluntatem extinxerunt. Tali Christi Sacerdotumque vita, vita & doctrina Lutheranorum concionatorum penitus aduersaria est. Quorum de spiritu sunt verba, at opera in carne versantur. Boni religiosi huiusmodi Sanctorum vitam, & in vita Sanctorum vitam Christi sectari desiderant, viamque angustam propriam abnegationis & abdicationis inambulare. Proinde ad tale se vitam propositum contulerunt, vbi eiusmodi statuta & regulae praescriptae sunt & retinentur, per quas verum Christoque consonum Euangelium (quod nos ad vniuersam perfectam charitatem Dei ducit) obseruatur, non solum verbo & lingua, sed opere & veritate (velut in priori sua epistola Ioannes hortatur) per auxilium Dei, quod paratum est, & praenit omnes ipsum exoptantes.

Boni religiosi ut Christi & Sanctorum vitam imitentur.

Quod religiosum in monasterijs propositum, non prohibendum, sed consulendum & protegendum sit, ut recte conseruetur, vnde tantum boni ipsum retinentibus exoritur.

Cap. XXIII.

EX his omnibus conficitur religiosum propositum non vetandum, sed consulendum esse illis, quorum corda Deus instigat & mouet ad ipsum amplectendum, in quo, ut sanctus pater Bernardus inquit, propria mirum doctus experientia, bonum est esse, quandoquidem inibi (loquitur hic de clauis & bene ordinatis cenobijs, in quibus iuxta Patrum Canones & primam institutionem viuunt) purius viuunt, rarius cadunt, citius resurgunt, cautius incidunt, securius quiescunt, frequentius aliquis irroratur (intellige per gratiam Dei & feruorem spiritus) & citius purificatur, moritur confidentius, & copiosius remuneratur. Idque ideo sane, quod in monastica vita propriae nostrae voluntatis inconstancia per votum in bono firmatur, quae nimis autemque imbecilla est, citoque labitur. Caeterum per votum illi mala perniciosaque libertas ad malum adimitur. Maximè item peccatorum occasiones, quae saepe etiam bonae voluntatis hominem seducunt, in vita monastica auferuntur, spiritus infirmitas per superiorem potestatem, per regulam & bonum aliorum exemplum cohabitatorum, roboratur & extimulatur, mala voluntas per disciplinam, castigationem, & multam impeditur. Adeo, ut quicquid in ea institutum ordinatumque est, ideo institutum ordinatumque sit, ut homines in ea conuientes adiuuentur & incitentur: & animum suum ad Deum, suumque propositum, ad ei perpetuo placendum latius intendunt, promoueant, proficiantque in virtutibus, & potissimum in charitate diuina, ex qua virtutes omnes nascuntur, & à qua virtutes omnes hoc habent, ut virtutes nominentur. Et ideo quisquis verè, & ex toto charitatem habet, omnes etiam reliquas virtutes possidet. Quapropter Paulus dum priori ad Corinthios charitatem describit, ita ipsam describit, ut ostendat charitatem in se virtutes omnes complecti, comprehendereque. Proinde qui charitatem habent, virtutes quoque quae ex ea scaturiunt, habent. Paras sunt

Religionis monasticae quara comoda.

Religionis monasticae instituta & ritus omnes quo spectet. Charitas fas & summa virtutum omnium. 1. Cor. 13. Charitatis effectus.



ad sufferendum, quod ab alijs ipsis inferitur. Nam *charitas* (ait ipse) *patiens est*. Benefaciunt alijs, quia *benigna est* charitas. Benè quibuslibet fauent, quoniam *charitas non emulatur*. Nèmini iniuriam irrogant, quandoquidem *charitas non agit perperam*. Non se per superbiam efferunt, siquidem *charitas non inflatur*. Non factum, aut gloriam quærunt, quia *charitas non est ambitiosa*. Nihil in se finaliter, sed se & omnia in Deum referunt, quia *charitas non querit quæ sua sunt*, id est, non finit hominem seipsum quærere. Non ad iracundiam prouocantur, quia *charitas non irritatur*. Non machinantur cuiquam mala, quia *charitas non cogitat malum*. Non sunt iniqui, quia *charitas non gaudet super iniquitate*, sicut peruerfi faciunt, qui *latantur quum male fecerint, & exultant in rebus pessimis*. Congaudent proximis suis (intellige quòd benè illis in rebus salutiferis cedit, & quod in veritate ambulant.) Supportant inuicem proximorum suorum infirmitates, sicut etiam Apostolus alibi faciendum esse admonet, quia *charitas omnia suffert*. Omnia credunt (intellige) quæ ex Deo proueniunt autore. Omnia sperant, quæ à Deo promissa sunt, & quod sibi promissum sciunt, longanimitè expectant: quia *charitas credit, sustinet & præstolatur omnia*. Charitas etiam à peccatis cauet: quia *charitas nunquam excidit*.

Prover. 2.

3 Ioan. 1.
Galat. 5.
Rom. 15.

Ad quod religiosum propositum (in monasticis nempe ordinibus) ipsum amplectentes ducat, & quod istius propositi non sit culpa, si in eo multi male vita videantur.

Cap. XXIV.

Instituta
monastica
sui sectato-
res quo per-
ducant.

Religiosum
quenam cõ-
stituant.

Malorum
vitam non
debere præ-
iudicare bo-
nis mona-
chis.

EXecutis iam, quæ in singulis ordinibus sunt, rebus omnibus, sciendum ad extremum est, ipsos monasticos ordines, ipsos suscipientes eo directionem, si modo directionem eiusmodi insequi, & tali norma uti velint, siquidem qui eam amplecti nolunt, & bonis occasionibus abutuntur, illis hoc propositum, ut res aliz bonæ & sacrae, maior est detrimento. Qui verò ea utuntur, ad huiusmodi modo dictam charitatem consummatam veniunt. Ad quam cum nocte dieq; eluctantur & aspirant, & quodcunque faciunt eo dirigunt, præter ceteros mortales religiosi vocantur. Non quod extra hoc propositum non liceat esse religiosi, vel quod omnes, qui huius sunt propositi, religiosi existant: sed quod hoc institutum vitæ, omnibus, quæ in ipso aguntur, in illum finem tendat, & ad hoc destinatum sit, ut ipsum amplectens, verè perfectus Christianus fiat, & à carne in spiritum transeat, & seipsum vrgeat impelliq; velit per suiipsius abrenunciationem abnegationemq; & per obedientiam, ad exercitia diuina, in quibus sese assidua in semetipsum descensione, siue introuersione ad Deum exerceat. Quod multò facilius in tali aliqua religiosa, siue monastica vita fit: vbi magna ex parte peccatorum occasiones tolluntur, per, & mundo & mala conuersatione dissolutionem, & per honestas, quæ ibi reperiuntur, virtutum occasiones, scilicet, per instructionem & extimulationem conuersationemq; bonorum. Quod etiam si in quibusdam monasticis hominibus aliter conspiciatur, non propositi ipsius, quod alioqui bonum salutiferumq; est, culpa accidit, sed ho-
minum.

minum isto proposito bono abutentium. Quandoquidem in omnibus vitæ generibus sui quæquæ voluntas mala vitij est causa. Alioquin enim in fidem doctrinamq; Christianam transferenda culpa esset, quod multi Christiani nonnullis peiores paganis inveniuntur. Sed propterea nihilo minus fides Christiana Euangeliumq; suscipienda sunt, quæ non docent, sed vetant huiusmodi, quæ mali Christiani faciunt opera. Religiosi igitur proposito regulæq; culpa non est, quod multi, qui religiosi appellantur, irreligiose viuunt: quoniam talem vitam prauam, non ex suo instituto (quod ipsam prohibet) verum ex sua ipsorum mala voluntate hauriunt. Quapropter huiusmodi vitæ institutum, quod salutare est & malitiã vetat & punit, protegi merito deberet. Verùm illi, qui in tali statu infelicitate maleq; viuunt, aut ex ipso (in quo semel Deo sese obstrinxerunt) denuo excurrunt, cogi compelliq; debent, vt hoc, quod suapte sponte Deo receperunt, Deo etiam præsent, & ita mutuo alter alterum iuuaretrahereq; debemus, si ad æternam velimus peruenire beatitudinem, ad quam nos ducat omnes Deus in secula benedictus, Amen.

Apostate
monachi ad
recipiendũ
habitum
compelliẽt.

De vera Religione & Cœnobijs,

F I N I S.



LECTORI PIO SALVTEM.

Hæc hic Christiane Lector Dialogum Militis & Monachi, à nostro quidem Domino Ioanne Iusto Lanspergio Germanicè conscriptum, at studio nostro Latinitate donatum, vt possit eius vsus etiam ad exterarum nationes propagari. Quem nimirum simul atque à capite ad calcem vsque perlegeris, poteris quæ ad monasticam pertinent veritatem & vitam dilucidius habere perspecta. Videbis hic militem factiõnis Lutheranae dum suum vult tueri Euangelium (penè aliud dixissem) & monasticam vitam quasi à Christi doctrina abhorrentem explodere ac refutare, re ipsa, id est, moribus & diëtis suis superq; testatum omnibus reddere, quam pulchrè consentiat apteq; quadret vita Lutheranorum ad Euangelij pietatem. Confitentur illi

D 3

quidem